

שחאדה ג'ר'ג'ורה הרים את ידו באפלה. "ערבים?" שאל את נוסעי המכונית הפרטית שנעצרה לידו. "כן, כן," השיבו לו, "ערבים." ליתר בטחון התבונן בפני הנוסעים. אחר־כך נפרד מדירי הבית שעל שפת ימה של עכו ונכנס למכונית. "אני פוחד לעבור ברחוב הראשי," הסביר, "היהודים יהרגו אותי."

שחאדה המשופס וכהה־העור הוא תושב כפר יאסיף. אותו יום שבת השתתף בטכס חתונה בכפרו. שם, כמו־כן, דיברו רק על הריגת חמשת הצעירים על הגבול ועל הי מאורעות שפרצו לאחר מכן. משהו סיפר כי ביום הקודם נערכה בעכו הפגנת תל־מידים, שפוררה על־ידי המשטרה. כמה מן המורים והמורות של התלמידים המפגינים, נאמרו, נעצרו על־ידי המשטרה. ארוסתו של שחאדה היא מורה בעכו. על כן מיהר ל־ביתה, לראות מה שלומה.

הוא מצא את ארוסתו בשלום. אך העיר עכו היתה אחוזת עזית של שינאה רצה־נית. דקות ספורות קודם לכן, כמוצאי יום השבת, ארעה התנגשות־זמים בין יהודים וערבים, ליד תחנת האוטובוסים. התוצאה: ארבעה ערבים פצועים קשה.

לעת לילה כבר נפוצה בכל העיר השמועה, כי פרצה מלחמה בין הערבים, תושבי העיר העתיקה, לבין היהודים, תושבי העיר החדשה. אלפי יהודים הצטופפו ברחוב הי ראשי, כשהמשטרה חוסמת בפניהם את הי מעבר לעיר העתיקה.

מהמון נסער זה פחד שחאדה ג'ר'ג'ורה פחד־מות, והמכונית שאספה אותו בגבול

כשהם נושאים את ארונות מתיהם מעל לראשיהם, צעדו ערביי חיפה למלכודת

מהומות לפי הזמנה

גבול. אולם היתה זו הפעם הראשונה ש־הריגה כזאת גררה אחריה הפגנות של רב־בות אזרחים והתפרצות של שינאה אשר איימה להפוך במהרה למלחמת־אזרחים יהודית־ערבית.

מה היה מיוחד במיקרה זה? רימון מרון, גריס בדין וג'ורג' שאמה היו שלושה חברים. שני הראשונים היו בני 16, השלישי בן 17. שלושתם סיימו רק בית־ספר עממי, החלו עובדים כפועלי אינסטלציה ומסגרות. הם גדלו בשכונת באואי ניסנס החיפאי, היו חברים באותה פלוגה של תנועת הצופים הקאתולית.

יום לפני שנעלמו השלושה מבתיהם, ער־כה משפחת שאמה מסיבה בביתה. גיבור המסיבה היה ג'ורג' הצעיר, על כי החלים מן הניתוח שהצריך היצאת אחת מכליותיו. נכחו שם גם שני חבריו, רימון מרון ו־גריס בדין.

למחרת בצהריים — הוא יום א' שעבר — יצא ג'ורג' מביתו. אמו חשבה שה א מתכוון לבקר בקולנוע, כמינהגו בימי ראשון. אולם כאשר לא שב הבחור עד שעה שבע בערב, יצא אחיו לחפשו בשכונה. הוא לא היה מודאג במיוחד, ביחוד כאשר שמע כי שני חבריו, גריס ורימון, הודיעו להוריהם כי הם נוסעים לעכו. האח הניח כי גם ג'ורג' נסע איתם.

עבר הלילה, השלושה לא שבו לבתיהם. ביום שני בבוקר באה הידיעה הראשונה על גורלם. שחאדה שלה, עובד עיריית חיפה האחראי לענייני המיעוטים מטעם אבא חושי, ביקר בשלושת הבתים והודיע: "בנכם נהרג בדרך לעזה; גופתו במכון הפאתולוגי באבו־כביר." כעבור שעה קיבלה הידיעה אישור: הצהרונים הודיעו רשמית כי השלושה נהרגו בדרך לעזה.

★ ★ ★

אות־איציקה ראשון

אחיהם שר שלושת ההרוגים שכרו אמונית בנישותף ונסעו לאבו כביר. אחרי ציפיה של למעלה משעה נתנו להם לזהות את ההרוגים, מבעד לחלון זכוכית קטן. כאשר ביקשו לקבל את הכגדים שבהם נהרגו השלושה נתקלו הקרובים בסירוב מחלט. לא נתנו להם אף לבדוק את הבג

רצה להגיע לביתו כעיר העתיקה — אך פחד לעשות זאת. הוא אומנם הגיע עד לשרשרת השוטרים, שהוצבה לרגלי החומות אשר נאפוליאון לא הצליח לפרוץ אותן, אך שם ציוו עליו השוטרים לחזור אל העיר החדשה. "אבל אני גר בעיר העתיקה," ניסה להסביר הנגר גרינברג בן ה־24. הם ציוו עליו להסתלק. מסביב נשמעו צעקות: "גל־מד אותם, ערבים מלוכלכים! יותר מדי הרימו את הראש! מפגינים נגד המדינה! נחטל אותם אחד אחד!"

מבעד לשרשרת השוטרים השתרעה העיר העתיקה — עיר המסעדות שבה רבים מבני הארץ למדו להכירה, עיר הסימטות הצפופות של השוק המזרחי, עיר הדוכנים הי מציעים כלי־נחושת לתירי, עיר הצריחים התמימים והמבהיקים.

ברחבה הגדולה, לפני השוק, התגודדו כמה עשרות תושבים ערביים, רובם צעירי־רים. כמה חוליות שוטרים, חבושי קסדות פלדה ואלות בדיהם, התפרסו לרוחב הי כיכר ודחפו את הערבים אחורה, אל סימ־טות השוק.

הערבים נסוגו אל תוך הסימטות. הכיכר האפלה והמיוממת נשארה ריקה: שטח־הפקר בין שני מחנות אויבים. "וכך הולך לעזאזל עמל של 13 שנה," נאנח במרידות סמל משטרה ממשקף מנהריה. "ודחקא כאן, בעכו, העיר שבה שררו היחסים הטובים ביותר בין יהודים וערבים."

בשידור החדשות של שעה תשע הודיע קול ישראל בציניות עוצרת־נשימה: "המש־טרה מנעה התפרעויות בעכו, בהפרידה בין יהודים לערבים, כאשר ביקשו תושבים ערבים מהעיר העתיקה לעלות על הרובע היהודי בעיר, אחרי שארבעה ערבים נפצעו בידי יהודים."

★ ★ ★

"בניכם נהרגו בגבול"

רקע שהצמיח את התנגשויות עכו הצמיח הפגנות סוערות גם בחיפה, בי־נצרת, בשפרעם, בסכנין, בעיבלין, באום אל־פחם.

ביסוד כל אלה היתה מונחת הריגתם של חמישה צעירים ערביים מישראל, שי־ניסו לעבור לעזה. לא היתה זו הפעם הי־ראשונה שערבים ישראלים נהרגו על הי

"נחטל אותם!"

איבן גרינברג עמד ברחוב הראשי של עכו והתמרמר בחימה שפוכה. הוא

הרובע הערבי היתה נאלצת להסיעו עד אל מעבר לשיכונים החדשים של עכו, בהם מרוכזים העולים מצפון־אפריקה. שם תפס טרמפ בסנדר שנסע לכפר יסיף.

קינת אם

הצוענת אחרי ארון בנה, שנהרג ליד הגבול לרצועת עזה. זוהי אמו של ג'ורג' שאמה בן ה־17. אחריה צועד בנה הבכור סלים, כשמשני צידיו צועדים נושאי דגלים, חבריו של ג'ורג' שאמה באגודת הצופים הקאתוליים.